

فهرست مختصر خط

نسخه های

کتابخانه مجله سوره های اسلامی

تألیف

پسند محمد طباطبائی بهبهانی منصور

(استاد یار دانشگاه تهران)

کتابخانه ملی و بایگ اسناد
جمهوری اسلامی ایران

فهرست مختصر نسخه‌های خطی کتابخانه مجلس شورای اسلامی

تألیف:

سید محمد طباطبایی بهبهانی (منصور)

کتابخانه، موزه و مرکز اسناد کتابخانه مجلس شورای اسلامی

تهران - ۱۳۸۶

کتابخانه، موزه و مرکز اسناد

مجلس شورای اسلامی

فهرست مختصر نسخه‌های خطی

کتابخانه مجلس شورای اسلامی

تألیف

سید محمد طباطبایی بهبهانی (منصور)

حروفچین: مرکز پژوهش

صفحه‌آرا: محمود حانی

ویراستار: سید محمدحسین حکیم

قلم‌های استفاده شده: لوتوس زر یاقوت

کاغذ مورد استفاده: ۷۰ گرمی تحریر خارجی

ناظر چاپ: نیکی ایوبی‌زاده

لیتوگرافی: نقره‌آبی

چاپ: نقره‌آبی

صحافی: نصر

چاپ اول: ۱۳۸۶

شمارگان: ۱۰۰۰

بها: ۱۳۰۰۰۰ ریال

تمامی حقوق چاپ و نشر این اثر در انحصار کتابخانه، موزه و مرکز اسناد

مجلس شورای اسلامی است.

شابک: ۹۶۴-۶۶۹۰-۶۲-۹

انتشارات و توزیع:

میدان بهارستان - کتابخانه مجلس شورای اسلامی

تلفن: ۱۸-۲۳۱۳۰۹۱۱-۲۳۱۳۰۹۱۹ دورنگار: ۳۳۱۳۰۹۱۹

نشانی سایت اینترنتی: WWW.Majlislib.com (org)

نشانی پست الکترونیکی: Pajoolesh@Majlislib.com

به نام خداوند جان و خرد

کتابخانه مجلس شورای اسلامی با دارا بودن بیش از ۲۵۰۰۰ جلد نسخه خطی، یکی از کتابخانه‌های گرانسنگ جهان اسلام است که همچنان بر شمار ذخایر آن افزوده می‌شود. با توجه به اینکه تألیف و تهیه فهرستهای مبسوط و تفصیلی از آثار خطی کتابخانه مجلس شورای اسلامی، زمان و مجال بیشتر می‌طلبد و دانشمند گرانقدر جناب آقای عبدالحسین حائری با درایت و دقت وافی به این مهم می‌پردازند، بر آن شدیم به منظور آگاهی پژوهشگران، نسخه‌شناسان و متن‌پژوهان از نسخه‌های خطی فهرست نشده کتابخانه مجلس شورای اسلامی، فهرست مختصر آنها را تدوین و تهیه کنیم و در دسترس قرار دهیم، که فهرست حاضر حاصل تلاش چند سالة دانشور گرامی جناب آقای سیدمحمد منصور طباطبایی است. امید است که مورد قبول و استفاده اصحاب دانش و معرفت قرار گیرد.

احمد جلالی

رئیس کتابخانه، موزه و مرکز اسناد

مجلس شورای اسلامی

هو الفتح العليم

پیشگفتار

نخستین گام در راه دشوار تدوین تاریخ علم اسلام و ایران، شناختن و شناساندن نسخه‌های خطی است، که هر یک به منزله خشتی از کاخ رفیع بنیان این تمدن عظیم است. و آنچه هست گردآورده فرنگیان است یا حول کلام آنان. و به قول استاد حائری - دام عمره - «اگر طالب تدوین تاریخ علم واقعی مسلمین هستیم، باید مسلمانان، دست همت از آستین غیرت بدر آرند و با کاویدن نسخه‌های خطی، خود به تدوین تاریخ علم دست یازند. آنچه فرنگیان در این باب نوشته‌اند علی‌رغم سودمندی، ابهامات و نقائص ویژه خویش را داراست که بر متخصص دانا پوشیده نیست.»

این مهم جز به شناسایی میراث مکتوب میسر نیست. اول باید بدانیم چه چیزی از میراث گذشتگان در دست ما است، سپس به دسته‌بندی تاریخی کتب و مؤلفان آنها پردازیم که از آن به تاریخ علم تعبیر می‌کنند. واضح است که تحقیق و تدقیق پیرامون مخطوطات به نحوی که بتوان آن را دستمایه تدوین تاریخ علم قرار داد، مدتی مدید را می‌طلبد تا بتوان حلقات مفقوده تاریخ علم اعم از مصنفات مجهول المؤلف، و مؤلفین مجهول التصانیف را از لابلای متون استخراج کرد و این خود از مهمترین وظایف متصدیان دانش و فرهنگ است.

اما بر اهل فن پوشیده نیست که پیچیدگی و دیریاب بودن اسم و رسم کتاب و مؤلف در همه مخطوطات به یک میزان نیست، و درصد قابل توجهی از نسخ با صرف اندکی

وقت قابل شناسایی و استنادند. و ارائه اطلاعات دربارهٔ نسخ سهل الوصول نباید معطل مجهولات نسخ بماند، چنانکه نسخ مجهول در کتابخانه‌های مهم هست که محققین با وجود صرف ماهها وقت، موفق به شناختن آنها نشده‌اند. انصاف این بود که نخست اطلاعات قابل استفاده و مختصر دربارهٔ نسخ به اهل تحقیق عرضه شود تا بعدها با وسعت وقت به تحقیق بر روی نسخ و تدوین فهرس تفصیلی پرداخته شود.

باری، نظر به آنچه گذشت، ریاست پیشین کتابخانهٔ مجلس شورای اسلامی، جناب حجة الاسلام والمسلمین جناب آقای احمدی بهری، نگارنده را از تدوین فهرس مبسوط بازداشته و به تهیه فهرست مختصری از نسخ فهرست نشده تشویق فرمودند. بنده نیز به فهرست‌نگاری بخشی از نسخ پرداخت، که ینک پیش روی شماست. و در باب مجموعه‌ها نیز باید عرض کنم آنچه از استاد حائری فرا گرفته بودم، آنچه از مجموعه‌ها به دست رسید و مشتمل بر رسائل و مقالات مختصر و حتی گزیده‌هایی از متون بود، به دقت فهرست شد و آنچه از مقالات و منتخبات و منقولات در مجموعه‌ها، استحقاق معرفی مستقل را داشت، آنها را تحت مداخل مستقل معرفی نمودیم که مجموعاً مشتمل بر ۸۷۱۰ مدخل است. به هر روی، آنچه در پیش رو دارید، مجموعه فیش‌های دستی است که جهت استفادهٔ مراجعین به کتابخانه فراهم شده و نظر به تسریع در اطلاع‌رسانی و شتابی که در روند تهیهٔ این فهرست بوده، امید است که خطاها و ناشناخته‌ها را بر نگارنده ببخشایند و تذکر دهند. ان شاء الله که مفید افتد. در پایان از تمام سرورانی که در این کار یاریم دادند به ویژه برادر عزیزم ادیب سختکوش آقای بهروز ایمانی که اگر دقت نظرشان نبود این فهرست چنین به سامان نمی‌رسید، همچنین از آقای محمود خانی و سید محمد حسن حکیم نیز بسیار سپاسگزارم.

تهران - سید محمد طباطبایی بهبهانی

بهار ۱۳۸۶، ربیع ۱۴۲۸ هجری

علی مهاجرها آلف الفناء